

Fortidsminneforeningen
Aust-Agder lokallag

Norconsult Norge AS

Skippergaten 23
4611 Kristiansand S

elin.dale@norconsult.com

Dato: 3. november 2025

Deres sak: 2025/119

Høringssvar - Varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid for Bøylestad Energipark, Froland kommune.

Det vises til at vi i e-post den 7. oktober 2025 ble kontaktet av bekymrede beboere i Froland kommune for å høre om vi var varslet om oppstart av reguleringsplanarbeid for Bøylestad Energipark, noe vi ikke hadde. I etterkant har vi innhentet sakens dokumenter og vi ønsker å komme med våre innspill i saken. Frist for å gi innspill er satt til 3. november 2025. Høringsvarslet sier at formålet med planforslaget er å legge til rette for å være et knutepunkt for industri i Agder.

Fortidsminneforeningen har som formål å arbeide for langsiktig bevaring av kulturminner og kulturmiljøer, samt å skape allmenn forståelse for verdien av disse. Foreningen jobber gjennom frivilligheten. Våre hovedoppgaver er blant annet å arbeide for god stedstilpasning, styrke tradisjonshåndverket og bygningsvernet, engasjere oss i lokale vernesaker og påvirke kulturminnepolitikken i Norge.

VÅRE INNSPILL TIL OPPSTARTSMELDINGEN

Kjente kulturminneverdier:

Referat fra oppstartsmøtet lister kun opp åtte kulturminneverdier innenfor dette store planområdet, disse er:

- Gravhaug/Haugrester (uavklart).
- Vålansmyr: Ålekar (ikkje vern).
- Vålansmyr: Stem støpt av betong (ikke vern).
- Sagemoen: Salhus, steindam, tømmerrenne (ikke vern).

- Mosevannet: Støpt tømmerrenne (ikke vern).
- Lilleste: Stem (ikke vern).
- Lonene: Stem (ikkje vern).
- Bøylestadveien 1070: Enebolig, to uthus, utløe Lonene (Sefrak)

Om en søker på kulturminnesok.no vil man i tillegg til disse ovenfor finne flere som kulturminner som er registrerte, men som må undersøkes av kulturmiljøforvaltningen og etterregistreres i Askeladden:

- Bøylestad: Gravminne (GPS: 8.71316141, 58.58088765 - Uavklart)
- Østre Bergmoen: Husmannsplass (GPS: 8.7136656, 58.58321221 - Uavklart)
- Lille Valle: Husmannsplass, tufter (GPS: 8.71270537, 58.58547379 - Uavklart)
- Saga: Husmannsplass, tufter trolig 1600-tallet (GPS: 8.71652126, 58.58502854 - Uavklart)
- Herselkleiva: Husmannsplass (GPS: 8.74823928, 58.57498239 - Istandsatt/Uavklart)
- Flottkjendalen: Husmannsplass, tufter (GPS: 8.7514472, 58.57754777 - Uavklart)
- Eikland: Middelalderødegård, steinhauger (GPS: 8.73791814, 58.58127943 - Uavklart)
- Moltemyrene: Løe under Bøylestad (GPS: 8.7431109, 58.58711784 - Uavklart)
- Elsesnesløa: Løe (GPS: 8.72686744, 58.58928137 - Uavklart)
- Elsesnes: Husmannsplass (GPS: 8.72574806, 58.59207924 - Uavklart)
- Hensynssone bevaring H570: Det synes som at hele strekket langs Bøylestadveien i planområdet er belagt med hensynssone bevaring H570 i kommuneplanens arealdel.
- Bekker i planområdet som har vært regulert med demninger og støttedemninger.

Fortidsminneforeningen mener derfor at det allerede er store kulturmiljøverdier i planområdet, men at det også er grunn til å tro at en vil finne enda mer når området undersøkes og utredes.

Blant de uregistrerte kulturminnene som vi har listet ovenfor finner man husmannsplasser og løer. Denne typen kulturminner har i altfor lang tid blitt ansett som «verdiløse», men som faktisk representerer et tid i Norge på 1800-tallet hvor nær halvparten av befolkningen var husmenn. I dag er husmannsplasser sterkt underrepresentert som verna kulturminner og derfor er det særdeles viktig at de gjenværende husmannsplasser, løer og tufter som fortsatt finnes gis et sterkt vern.

Norge har ikke råd til å miste denne typen kulturminner som gir oss kunnskap og opplevelser for å kunne forstå den formidable utviklingen Norge har gjennomgått fra et av Europas fattigste land, til et av de rikeste.

Konsekvensutredning

Referat fra oppstartsmøtet gir inntrykk av at det kreves konsekvensutredning (KU) for kulturminne- og kulturmiljøverdier innenfor planområdet, det er vi takknemlige for.

I referatet kommer det frem blant annet følgende:

- Side 15, 4.-6. avsnitt:
«Konsekvens utredning:
Jf. Plan- og bygningslovens § 4-2 2ledd må planer som kan få vesentlig virkning for miljø og samfunn ha en konsekvensutredning. [...].
Lokalisering og påvirkning på omgivelser:
a.) [...] områder og kulturmiljø fredet etter kulturminneloven.
b.) Truede [...] verdifulle landskap, verdifulle kulturminner og kulturmiljøer, [...].»
- Side 17, 1. avsnitt:
«Mulig/sannsynlige rekkefølgekrav:
Man forventer at man gjennom planprosessen får en klarering av følgende berørte områder: [...].
Event. Kulturminner.»
- Side 18, 1. avsnitt:
«Konklusjon: [...].
Kulturminner i området bevares for å opprettholde stedets kulturhistorie. God avveining skal foreligge før enn det tillates tap av kulturminner.»

Men i Planprogrammet for Bøylestad Energipark utarbeidet av ansvarlig søker og punkt «5.2 - Tema som skal konsekvensutredes» legges det ikke opp til konsekvensutredning av kulturminne- og kulturmiljøverdier, det er svært uheldig da vi mener det finnes store kulturmiljøverdier som enda ikke er registrert innenfor planområdet.

At man i punkt 5.2 blant annet sier «*Blant annet vil synlighet og visuell dominans, mulige endringer i landskapets karakter, påvirkning på landskapsverdier og kulturmiljø [...] legges til grunn for vurderingene som skal gjennomføres. Som en del av utredningen vil man identifisere og beskrive landskapets hovedtrekk [...] særpreg, opplevelsesverdi, kulturhistorie og eventuell vernestatus. [...].*» er fint på papiret, men ikke bra nok i praksis etter vår mening. I planprogrammet kommer det videre frem i punkt «5.3 - Tema som kan beskrives eller utredes i planbeskrivelsen». Bruken av ordet «kan» er tydelig og det bekymrer oss sterkt.

Vi mener det her er verdifulle kulturminner og kulturmiljøer, samt at det også kan være kulturminner som automatisk vil kunne fredes etter kulturminneloven. Derfor anmoder vi sterkt om at gjennomføres grundige registreringsundersøkelser i hele planområdet og at det utarbeides en ugildet konsekvensutredning etter dette, bestilt av det offentlige.

Hvordan sikre kulturarven i reguleringsplan:

Kulturminner, kulturmiljø og landskap kan sikre i en reguleringsplan på tre måter:

- Arealformål LNFR med underformål vern av kulturminner og kulturmiljø, §12-5.5.
- Hensynssoner med bestemmelser, se §12-6.
- Bestemmelser til arealformål, §12-7.

Vi ber om at disse brukes aktivt, helst med hensynssone bevaring H570 eller båndlegging kulturminner H730 slik at det er tydelig at det er snakk om kulturmiljøverdier.

KONKLUSJON

Bøylestad området inkludert planområdet består av mange flotte men sårbare kulturmiljøverdier og selv om det kun er noen få av disse som er registrert innenfor planområdet, mener vi det foreligger betydelige verdier som enda ikke er registrert.

Myndighetene og næringsindustrien har et særlig stort samfunnsansvar for hvordan man skal videreutvikle nærmiljøene de bygger i, heriblant hvordan kulturmiljøene bevares og hvordan man stedstilpasser ny bebyggelse i området.

Vi kan ikke se at man gjennom FN's Bærekraftsmål ønsker et utvidet forbruk av elektrisitet og ressurser slik det her legges opp til. Ingen sier det vil være lett å få ned forbruket men skal man nå bærekraftsmålene tror vi det må helt andre tiltak til enn å bygge ned store naturområder og viktige kulturmiljøverdier.

Per i dag er det altfor mange usikkerhetsmoment angående kulturmiljøverdier i planområdet. Frem til disse usikkerhetsmomentene er undersøkt og bedre opplyst slik at man får et bedre kunnskapsgrunnlag, kan vi ikke støtte opp om planen.

For å sikre et godt planarbeid frem til offentlig ettersyn som kan bidra til å unngå interessekonflikter, ber vi om at følgende blir fulgt opp og hensyntatt:

- Hele planområdet må undersøkes for kulturminneverdier av Agder fylkeskommunes kulturmiljøvern avdeling og funn må registreres i Askeladden/Kulturminnesøk for å sikre et i det minste adekvat kunnskapsgrunnlag. Det bes ellers om å at det foretas arkeologiske undersøkelser under vann der det anses mest sannsynlig å finne kulturminneverdier av Norsk Maritimt Museum.

Alle kulturminner som fredes avsettes med båndleggingssone H730, mens alle andre kulturminneverdier avsettes med hensynssone bevaring H570.

- Uregistrerte kulturminneverdier vi har bemerkt fra Kulturminnesøk bes undersøkt og vurdert, for så å registrere dem i Askeladden og belagt med hensynssone bevaring H570 (eventuelt H730 om det er snakk om fredning).
- All bebyggelse langs Bøylestadveien i planområdet belegges med hensynssone bevaring H570 med tydelige bestemmelser.

- Følgene arbeidet med industriområdet vil få på kulturminner- og kulturmiljø må konsekvensutredes på lik linje med naturmangfold, landskap, forurensset grunn, vannmiljø, støy- og luftforurensing, klima og luftforurensing, friluftsliv, helsekonsekvenser, jf. plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger. Arbeidet med konsekvensutredningen må utføres av en ugildet part og bestilles av det offentlige.
- En må også legge til grunn «Veileder for kulturminner, kulturmiljø og landskap» fra Riksantikvaren under gjeldende planer, retningslinjer og føringer i det videre arbeidet.
- All ny bebyggelse innenfor planområdet (inkludert industribygg) må gis rammer i planbestemmelsene for en utforming som i størst mulig grad tilpasser seg områdets lokale tradisjoner mtp spesielt materialvalg, takform og fargevalg.

Til slutt vil vi takke for at vi fikk mulighet til å kommentere oppstartsvarslet for Bøylestad Energipark i Froland kommune. Vi ber om at vi blir varslet og får mulighet til å uttale oss videre i denne saken, frem til endelig vedtak i saken. Har dere spørsmål rundt våre merknader så er vi takknemlige for å bli kontaktet.

Beste hilsen,
 Styret i Fortidsminneforeningen, Aust-Agder lokallag
 v/Torgrim Landsverk
 Styreleder

KOPI:

- Froland kommune
- Arendal kommune
- Tvedestrand kommune
- Agder Fylkeskommune v/Seksjonen for kulturminnevern og kulturturisme
- Riksantikvaren
- Statsforvalteren i Agder